

Е.А. Галинская

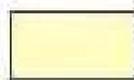
Древнейшие славянские
азбуки: глаголица и кириллица

XV Летняя лингвистическая школа
Дубна, 9–19 июля 2013 г.

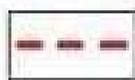
ВИЗАНТИЙСКАЯ ИМПЕРИЯ В IX - XI вв.

Византийская империя в середине 9 в.

Территория, принадлежавшая Византии к 1025 г.

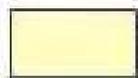
Границы Византийской империи в конце 11 в.

ВИЗАНТИЙСКАЯ ИМПЕРИЯ В IX - XI вв.

Византийская империя в середине 9 в.

Территории, присоединенные Византией к 1025 г.

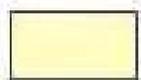
Границы Византийской империи в конце 11 в.

ВИЗАНТИЙСКАЯ ИМПЕРИЯ В IX - XI вв.

Византийская империя в середине 9 в.

Территория, присоединенная Византией к 1025 г.

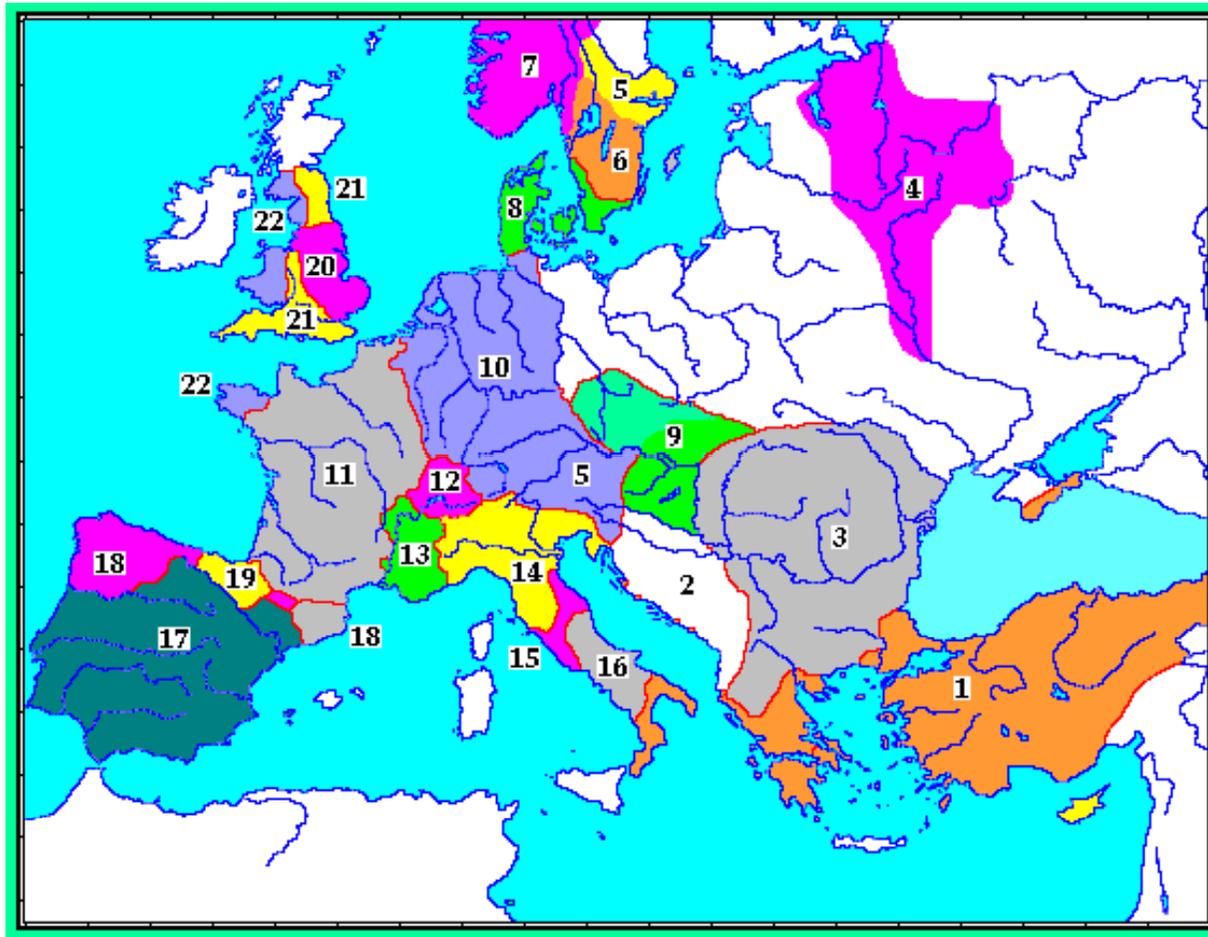
Границы Византийской империи в конце 11 в.

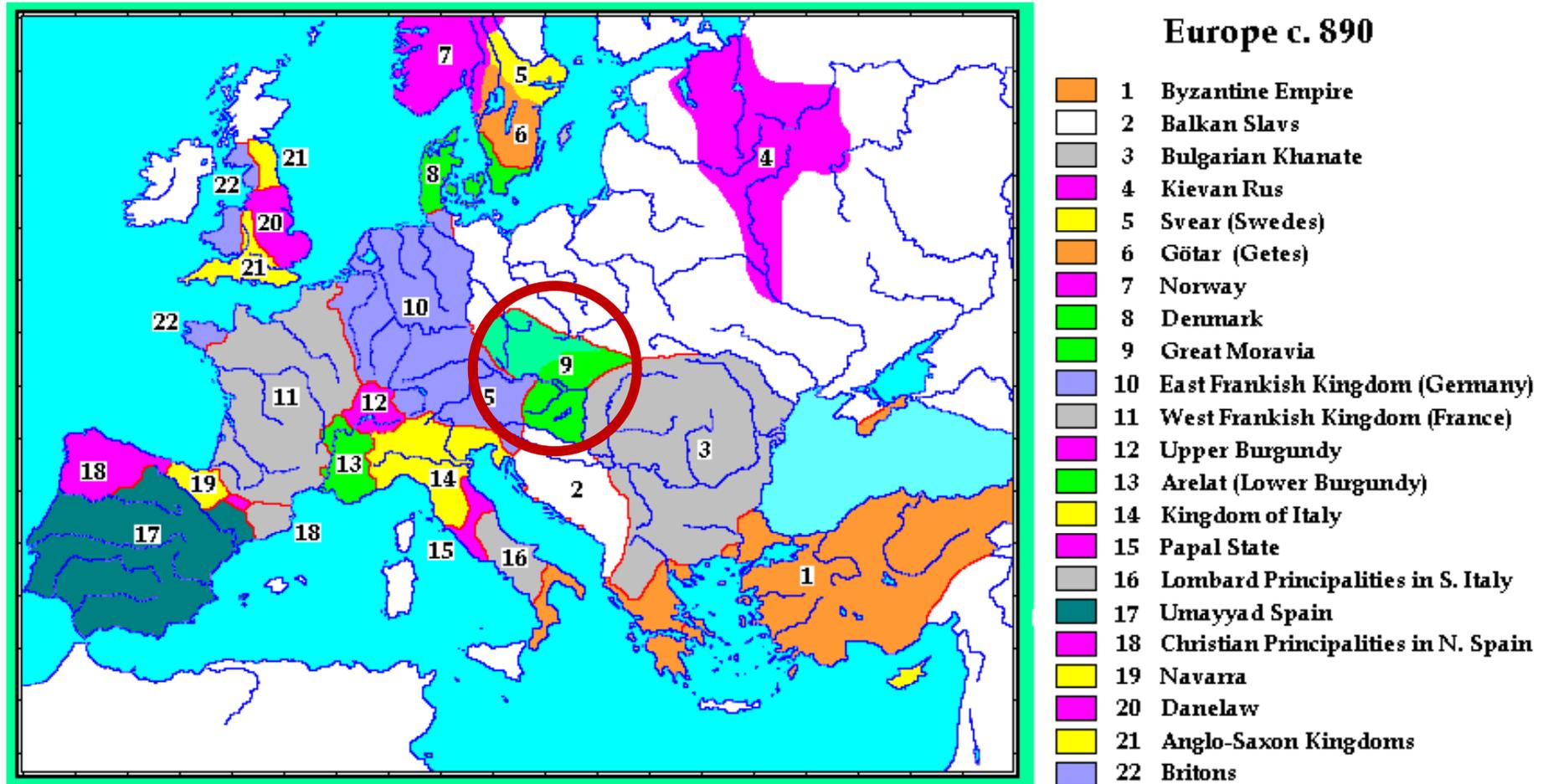
Моравия и Паннония в IX веке

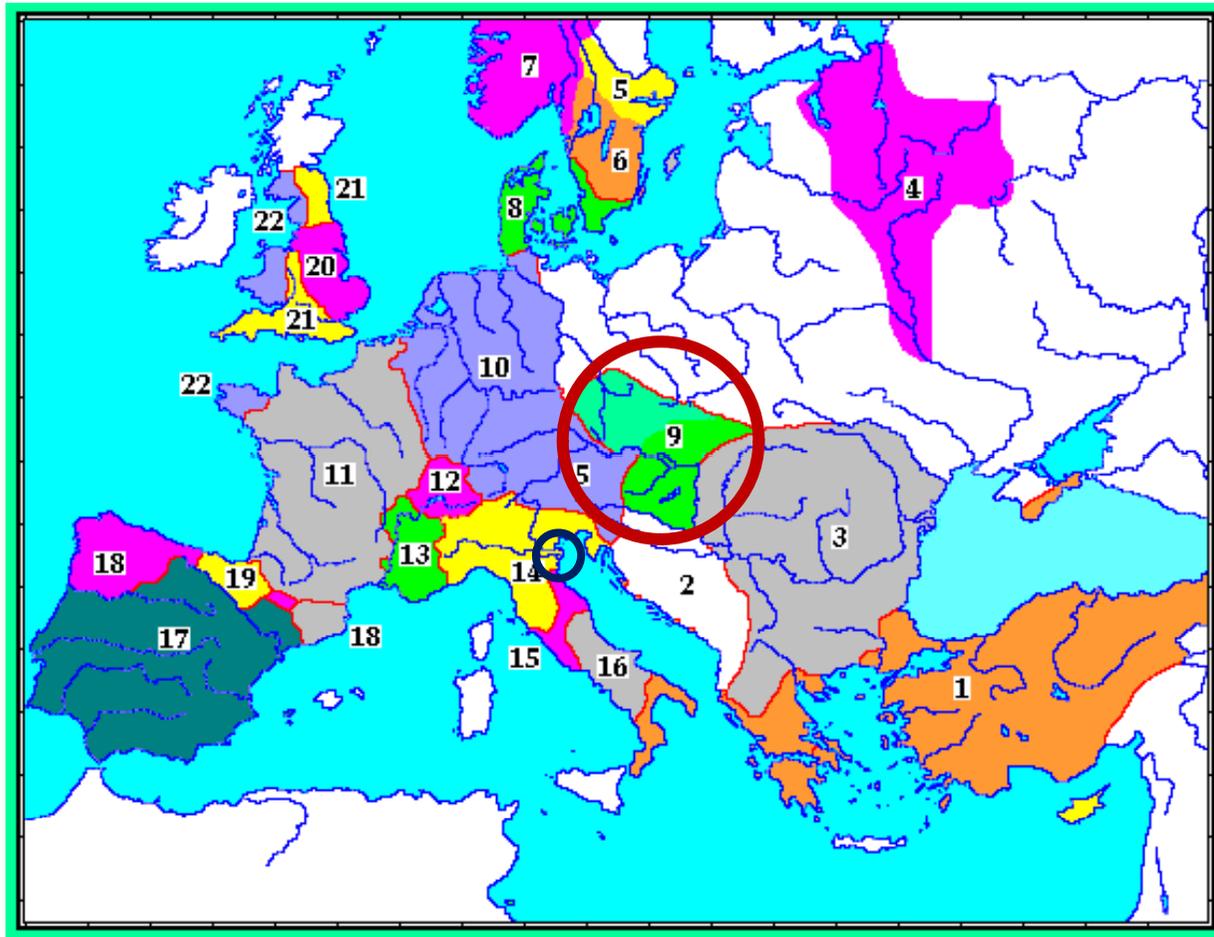
Europe c. 890

	1	Byzantine Empire
	2	Balkan Slavs
	3	Bulgarian Khanate
	4	Kievan Rus
	5	Svear (Swedes)
	6	Götar (Getes)
	7	Norway
	8	Denmark
	9	Great Moravia
	10	East Frankish Kingdom (Germany)
	11	West Frankish Kingdom (France)
	12	Upper Burgundy
	13	Arelat (Lower Burgundy)
	14	Kingdom of Italy
	15	Papal State
	16	Lombard Principalities in S. Italy
	17	Umayyad Spain
	18	Christian Principalities in N. Spain
	19	Navarra
	20	Danelaw
	21	Anglo-Saxon Kingdoms
	22	Britons

Моравия и Паннония в IX веке

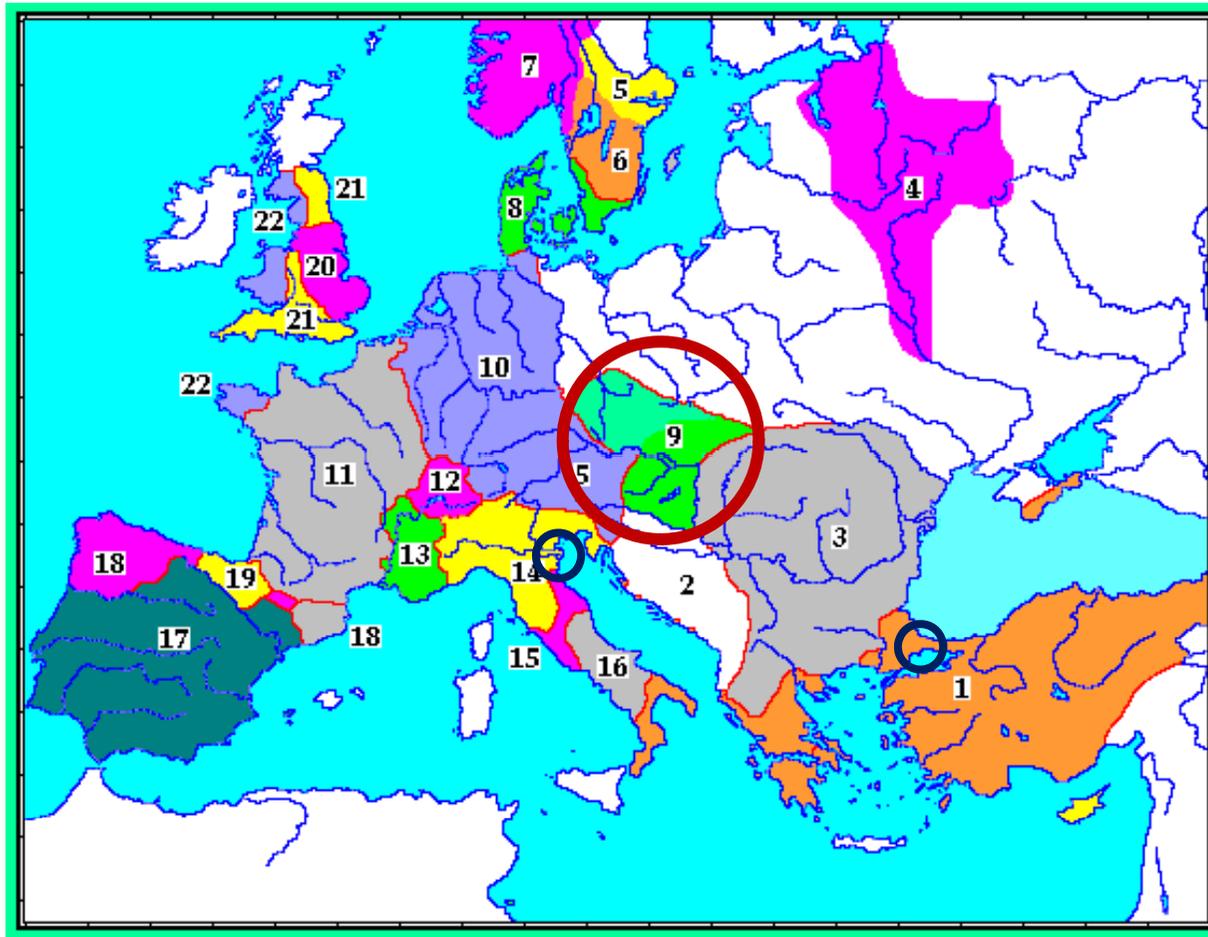
Моравия и Паннония в IX веке

Europe c. 890

- 1 Byzantine Empire
- 2 Balkan Slavs
- 3 Bulgarian Khanate
- 4 Kievan Rus
- 5 Svear (Swedes)
- 6 Götar (Getes)
- 7 Norway
- 8 Denmark
- 9 Great Moravia
- 10 East Frankish Kingdom (Germany)
- 11 West Frankish Kingdom (France)
- 12 Upper Burgundy
- 13 Arelat (Lower Burgundy)
- 14 Kingdom of Italy
- 15 Papal State
- 16 Lombard Principalities in S. Italy
- 17 Umayyad Spain
- 18 Christian Principalities in N. Spain
- 19 Navarra
- 20 Danelaw
- 21 Anglo-Saxon Kingdoms
- 22 Britons

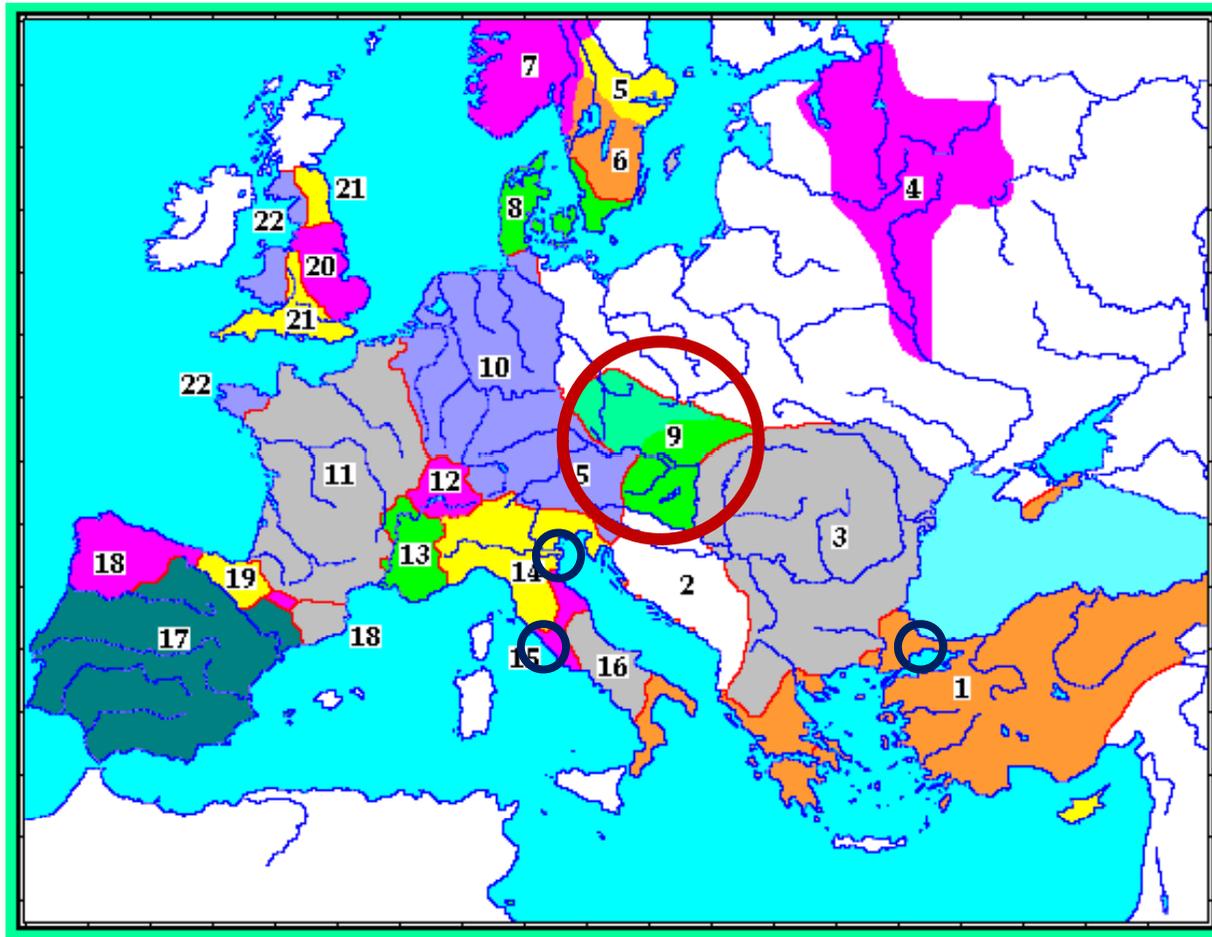
Моравия и Паннония в IX веке

Europe c. 890

- 1 Byzantine Empire
- 2 Balkan Slavs
- 3 Bulgarian Khanate
- 4 Kievan Rus
- 5 Svear (Swedes)
- 6 Götar (Götes)
- 7 Norway
- 8 Denmark
- 9 Great Moravia
- 10 East Frankish Kingdom (Germany)
- 11 West Frankish Kingdom (France)
- 12 Upper Burgundy
- 13 Arelat (Lower Burgundy)
- 14 Kingdom of Italy
- 15 Papal State
- 16 Lombard Principalities in S. Italy
- 17 Umayyad Spain
- 18 Christian Principalities in N. Spain
- 19 Navarra
- 20 Danelaw
- 21 Anglo-Saxon Kingdoms
- 22 Britons

Моравия и Паннония в IX веке

Europe c. 890

- 1 Byzantine Empire
- 2 Balkan Slavs
- 3 Bulgarian Khanate
- 4 Kievan Rus
- 5 Svear (Swedes)
- 6 Götar (Getes)
- 7 Norway
- 8 Denmark
- 9 Great Moravia
- 10 East Frankish Kingdom (Germany)
- 11 West Frankish Kingdom (France)
- 12 Upper Burgundy
- 13 Arelat (Lower Burgundy)
- 14 Kingdom of Italy
- 15 Papal State
- 16 Lombard Principalities in S. Italy
- 17 Umayyad Spain
- 18 Christian Principalities in N. Spain
- 19 Navarra
- 20 Danelaw
- 21 Anglo-Saxon Kingdoms
- 22 Britons

Кириллическая азбука

А	азъ	[а]	1
Б	боукы	[б]	—
В	вѣдѣ	[в]	2
Г	глаголи	[г]	3
Д	добро	[д]	4
Е	кестъ	[е]	5
Ж	живѣте	[ж']	—
З, З	зѣло	[д'з']	6
З	земла	[з]	7
И	ижен	[и]	8
І	иже	[и]	10
К	како	[к]	20
Л	людик	[л]	30
М	мыслите	[м]	40
Н	нашь	[н]	50
О	онъ	[о]	70
П	покои	[п]	80
Р	ръци	[р]	100
С	слово	[с]	200
Т	тврѣдо	[т]	300
У	оукъ	[у]	(400)

Ф	фрътъ	[ф]	500
Х	хѣръ	[х]	600
Ѡ	отъ	[о]	800
Ц	ци	[ц']	(900)
Ч	чръвь	[ч']	90
Ш	ша	[ш']	—
Щ	шта	[ш'т']	—
Ъ	керь	[ъ]	—
Ы, ЪИ	керьи	[ы]	—
Ь	керь	[ь]	—
Ѣ	гать	[æ]	—
Ю	—	[’у],[ју]	—
Ѧ	—	[’а],[ја]	—
Ѩ	—	[’е],[је]	—
Ѫ	(юсъ малыи)	[ѣ]	900
Ѭ	—	[’ѣ],[је]	—
Ѯ	(юсъ большии)	[ѡ]	—
Ѱ	—	[’ѡ],[јѡ]	—
Ѳ	кси	[кс]	60
Ѵ	пси	[пс]	700
Ѷ	ѡнта	[т],[ф](?)	9
Ѹ	ѡжица	[и],[в]	400

И ИЖЕН [И]

Н НАШЬ [Н]

Ц ЦИ [Ц']

Ч ЧРЬВЬ [Ч']

Византийский унциал и кириллическая азбука

Α	Α	αζъ	[а]	1
-	Β	βοϋκы	[б]	-
Β	Β	вѣдѣ	[в]	2
Γ	Γ	γлаголи	[г]	3
Δ	Δ	δωβρο	[д]	4
Ε	Ε	εστъ	[е]	5
-	Ζ	ζивѣте	[ж']	-
-	Ζ, ζ	ζѣло	[д'з']	6
Ζ	Ζ	ζεμλα	[з]	7
Η	Η	ηжен	[и]	8
Ι	Ι	ιже	[и]	10
Κ	Κ	καко	[к]	20
Λ	Λ	λудик	[л]	30
Μ	Μ	μυσαντε	[м]	40
Ν	Ν	нашь	[н]	50
Ο	Ο	онъ	[о]	70
Π	Π	покои	[п]	80
Ρ	Ρ	рьци	[р]	100
Σ	Σ	слово	[с]	200
Τ	Τ	твьрдо	[т]	300
ΟΥ	ΟΥ	оукъ	[у]	(400)

Φ	Φ	φрътъ	[ф]	500
Χ	Χ	χѣръ	[х]	600
Ω	Ω	отъ	[о]	800
-	Υ	ци	[ц']	(900)
-	Υ	чрьвь	[ч']	90
-	Ш	ша	[ш']	-
-	Щ	шта	[ш'т']	-
-	Ъ	кръ	[ъ]	-
-	Ы	кръ	[ы]	-
-	Ь	кръ	[ь]	-
-	Ѣ	гать	[æ]	-
-	Ю	-	[’у],[jу]	-
-	Ѡ	-	[’а],[jа]	-
-	Ѣ	-	[’е],[jе]	-
-	Ѧ	(юсъ малын)	[ѣ]	900
-	Ѩ	-	[’ѣ],[jѣ]	-
-	Ѫ	(юсъ большни)	[ѳ]	-
-	Ѭ	-	[’ѳ],[jѳ]	-
Ξ	Ξ	кси	[кс]	60
Ψ	Ψ	пси	[пс]	700
Ϡ	Ϡ	Ѡнта	[т],[ф] (?)	9
Υ	Υ	ѡжица	[и],[в]	400

Буквы, скопированные из греческого
письма и употреблявшиеся только в
заимствованных словах

ξ (кси) — [кс] **алѣξандръ**

ψ (пси) — [пс] **ψалъмъ**

φ (фрьтъ) — [ф] **филлпъ**

ϑ (ϑиѡта) — [ф], [т] (?) **ϑома**

υ (υжица) — [и], [в] **мυро**

павлъ

Дублирующееся обозначение звуков по греческому образцу

Звук [о]

ο онъ (греч. ο – омикрон)

ω отъ (греч. ω – омега)

Звук [и]

Η ижен (греч. Η – эта / ита)

Ι иже (греч. Ι – йота)

Υ ижица между согласными
(греч. Υ – ипсилон)

Специфические славянские звуки и обозначающие их буквы

Ѣ	(сѣло)	[д'з']	мѣнози
Ѧ	(гѣть)	[æ]	лѣто
Ѧ	(кѣръ)	[ъ]	сѣнъ
Ѧ	(кѣрь)	[ъ]	вѣсь
Ѧ	(юсѣ малъин)	[e]	радѣ
Ѧ	(юсѣ большин)	[o]	мжжѣ
Ѧ	(штѣ)	[ш'т']	нощѣ

Обозначение звука [ы]:

Ѹ (Ѹръ) + І (иже) = ѸІ (ѸръІ)

Ѹ (Ѹръ) + Н (ижен) = ѸН (ѸръН)

Буква, обозначающая звук [у],
состоит из двух элементов по
греческому образцу: оу

Йотированные буквы

В начале слова и после
буквы гласного

После буквы
согласного

Ѧ

[ja] **Ѧма, моѦ**

[’a] **ѦмѦ**

Ѣ

[je] **ѢдинѢ, моѢ**

[’e] **моѢ**

Ѧ

[je] **ѦзѢкъ, моѦ**

[’e] **ѦмѦ**

Ѧ

[jo] **ѦдѢже, моѦ**

[’o] **ѦмѦ**

Ю

[ju] **Юность, мою**

[’y] **любити**

Титла и сокращения под титлами

ⲃ̑ – БОГЪ

Ⲓ̑ – ИСУСЪ

Ⲃ̑ – БОГОРОДИЦА

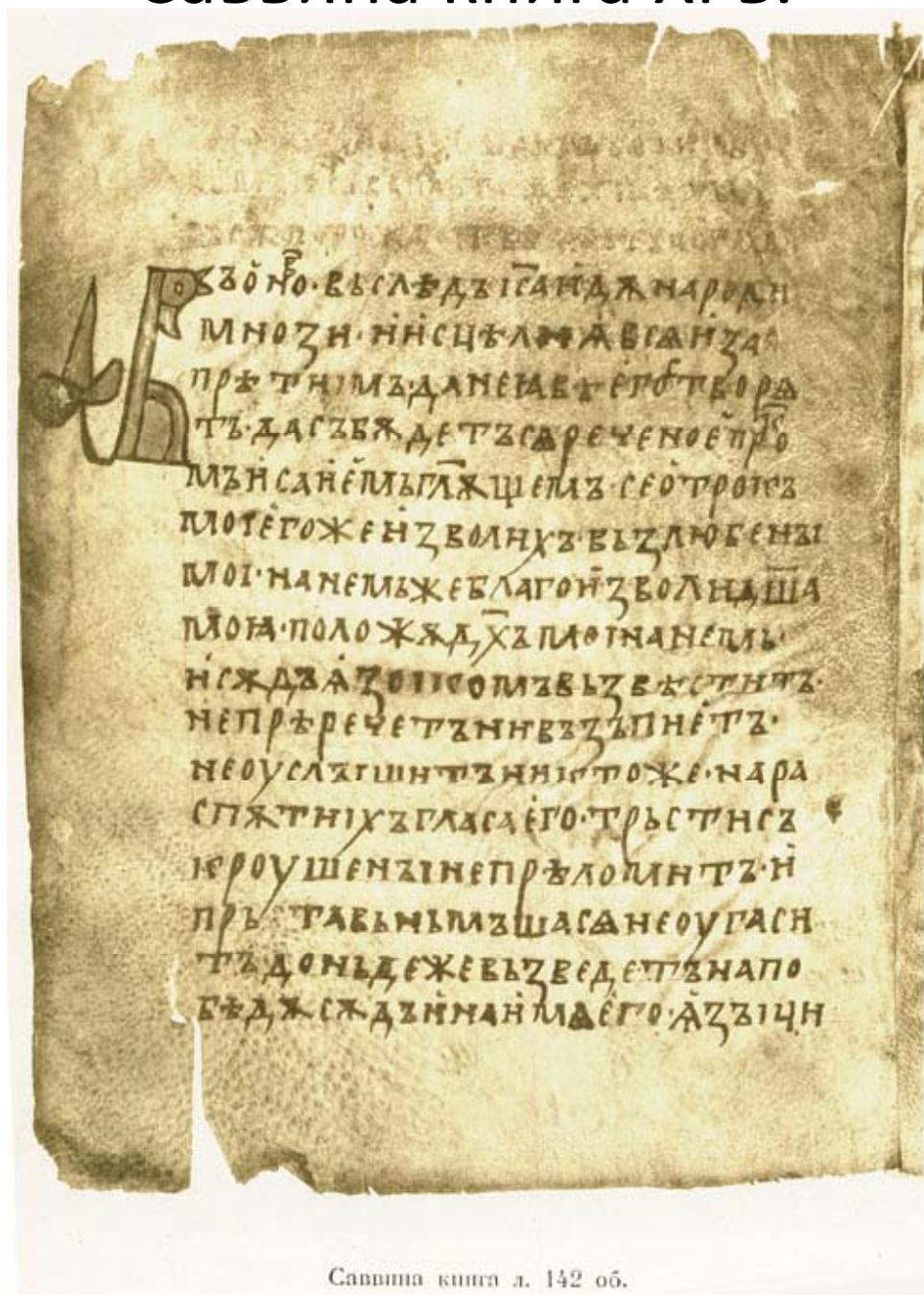
Ⲓ̑ – ГОСПОДЬ

Ⲏ̑ – СЫНЪ

Ⲏ̑ – СВАТЫИ

Ⲓ̑ – ГЛАГОЛАТИ

Саввина книга XI в.

А	азъ	[а]	1
Б	боукы	[б]	—
В	вѣдѣ	[в]	2
Г	глаголи	[г]	3
Д	добро	[д]	4
Е	кестъ	[е]	5
Ж	живѣте	[ж']	—
З, З	зѣло	[д'з']	6
З	земла	[з]	7
Н	нжен	[и]	8
І	нже	[и]	10
К	како	[к]	20
Л	людик	[л]	30
М	мыслите	[м]	40
Н	нашь	[н]	50
О	онъ	[о]	70
П	покон	[п]	80
Р	рьци	[р]	100
С	слово	[с]	200
Т	тврѣдо	[т]	300
ОУ	оукъ	[у]	(400)

Ф	фрътъ	[ф]	500
Х	хѣръ	[х]	600
Ѡ	отъ	[о]	800
У	ци	[ц']	(900)
У	чръвъ	[ч']	90
Ш	ша	[ш']	—
Щ	шта	[ш'т']	—
Ъ	кръ	[ъ]	—
Ы, ЫН	керы	[ы]	—
Ь	керь	[ь]	—
Ѣ	гать	[æ]	—
Ю	—	[’у],[ју]	—
Ѧ	—	[’а],[ја]	—
Ѩ	—	[’е],[је]	—
Ѧ	(юсъ малыи)	[е]	900
Ѧ	—	[’е],[је]	—
Ѧ	(юсъ большии)	[о]	—
Ѧ	—	[’о],[јо]	—
Ѧ	кци	[кц]	60
Ѧ	пци	[пц]	700
Ѧ	ѣнта	[т],[ф](?)	9
У	ѵжица	[и], [в]	400

Обозначения чисел

Единицы: $\cdot \overline{\text{А}} \cdot - 1, \cdot \overline{\text{В}} \cdot - 2, \cdot \overline{\text{Г}} \cdot - 3, \cdot \overline{\text{Д}} \cdot - 4 \dots$

Десятки: $\cdot \overline{\text{Т}} \cdot - 10, \cdot \overline{\text{К}} \cdot - 20, \cdot \overline{\text{Л}} \cdot - 30, \cdot \overline{\text{М}} \cdot - 40 \dots$

Сотни: $\cdot \overline{\text{Р}} \cdot - 100, \cdot \overline{\text{С}} \cdot - 200, \cdot \overline{\text{Т}} \cdot - 300 \dots$

Тысячи: $\cdot \overline{\text{А}} \cdot - 1000, \cdot \overline{\text{В}} \cdot - 2000, \cdot \overline{\text{Г}} \cdot - 3000 \dots$

2222 — $\cdot \overline{\text{В}} \overline{\text{С}} \overline{\text{К}} \overline{\text{В}} \cdot$

Греческие Евангелия X в.

ms 2558

ΘΒΑΝΙΛΥΣΤΩ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ+ΣΥ
ΡΩΝΟΥΜΤΩΝ
ΤΙΤΛΩΝ+ΠΟΛΛΩ
ΛΙΕΓΝΩΣΑΝ
ΤΩΝΙΟΥΔΑΙ
ΩΝ+ΟΤΙΣΤΥΧ
ΗΜΟΥΠΟΙΕΤΗΣ
ΠΟΛΕΜΩ+ΟΠΘ
ΛΥΤΟΜΕΣΤΑΥ
ΡΩΣΑΝ+ΚΑΙ
ΗΜΕΙΣΡΑΜΙΕ
ΝΟΝΕΒΡΑΙΟΙ+
ΕΚΛΗΜΙΣΤΡΟ
ΜΑΙΣΤΗ+ΕΙΣ
ΤΗΣΚΕΣΑΝΔΙ
ΠΑΡΑΤΩΣΤΡΩ
ΤΟΥΙΟΥ+ΗΜΗΡ
ΑΥΤΟΥΚΑΙΗ
ΑΔΕΛΦΗΤΗΣ
ΠΡΑΥΤΟΥΚΛΟ
ΡΙΑ+ΚΑΙΜΑΡΤ
ΑΝΜΑΓΔΑΛΙ

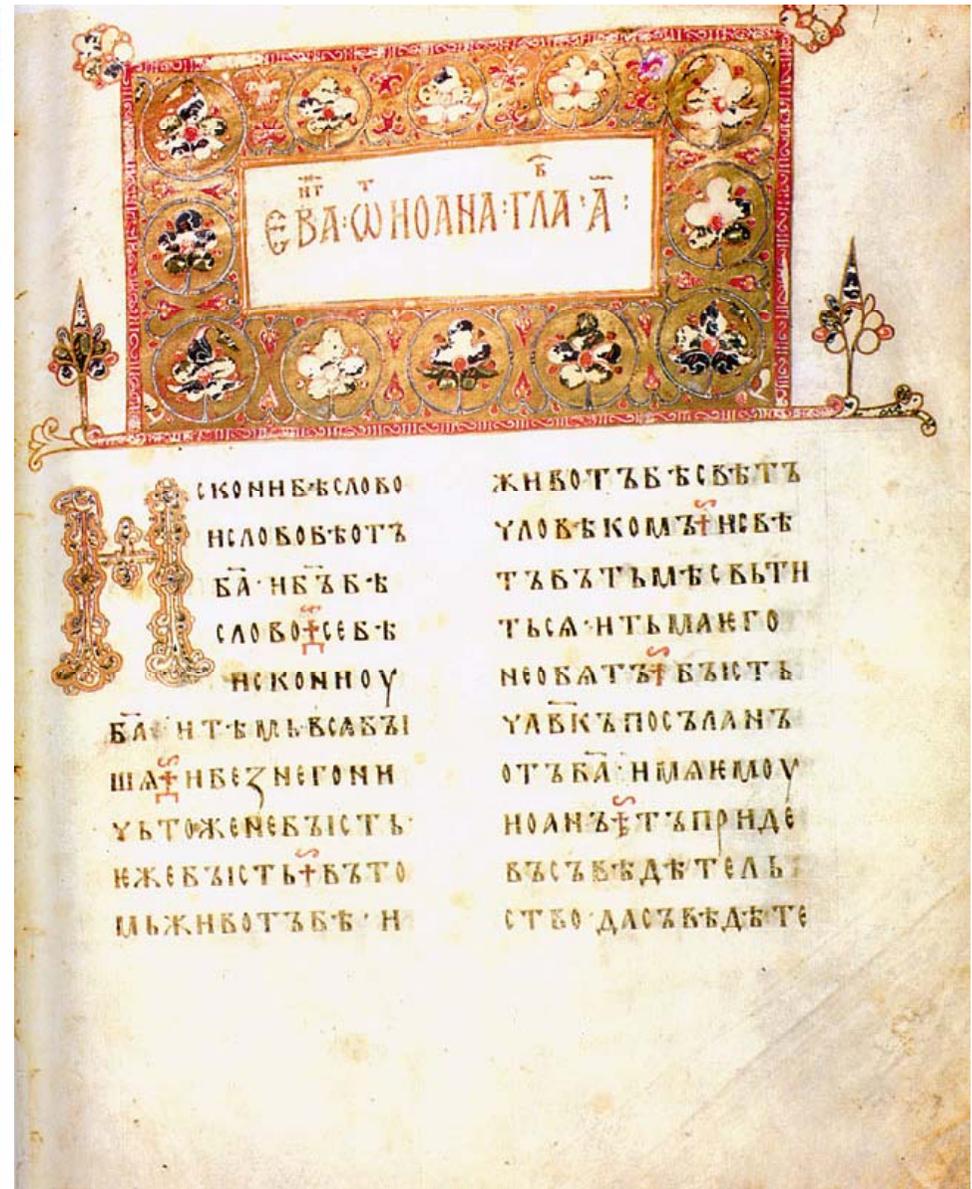
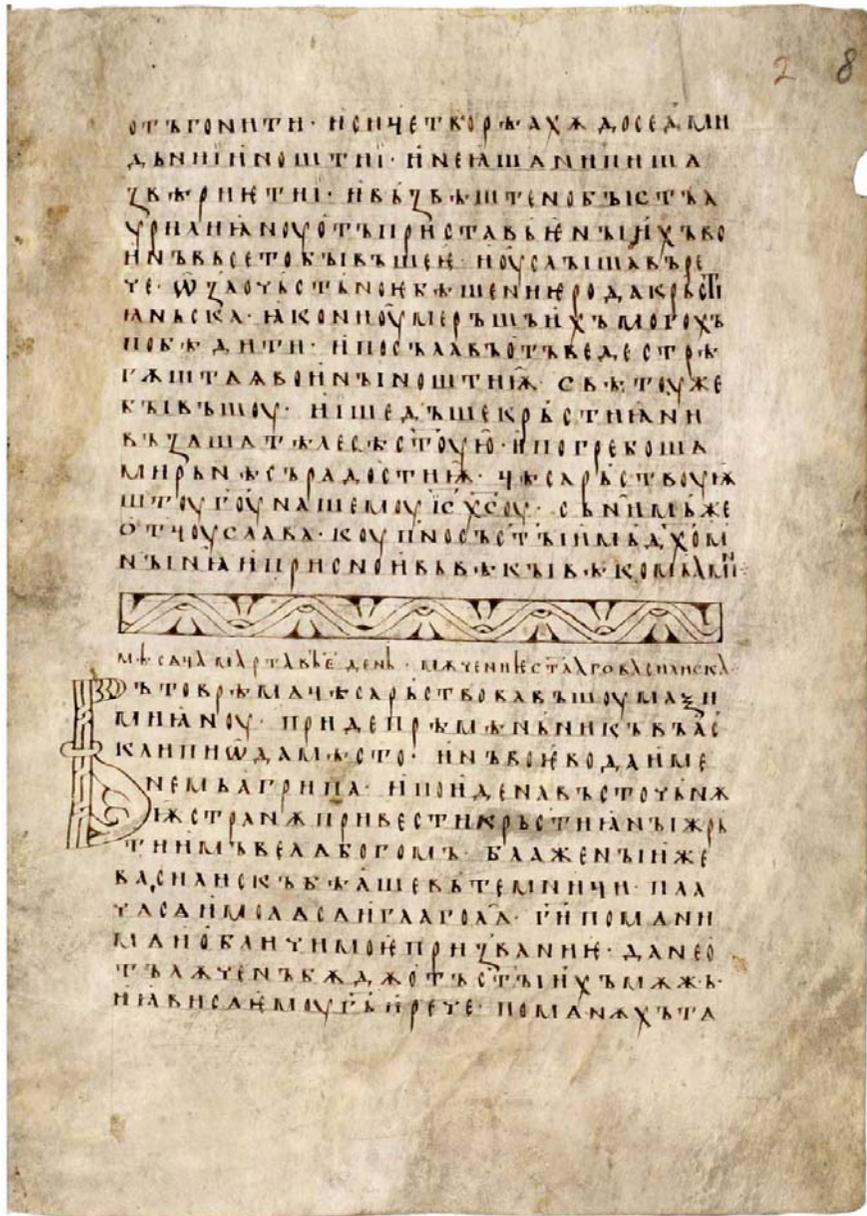
ΗΝ+ΙΣΟΥΝΤΑΩ
ΤΗΝΜΑΡΤΥΚΑΙ
ΤΟΝΜΑΘΗΤΗΝ
ΠΑΡΕΣΤΟΤΑΩ
ΗΓΑΡΑ+ΛΕΠΙ
ΤΗΜΡΙΑΥΤΟΥ+
ΕΥΝΑΧΙΔΕΥΣΕΙΣ+
ΕΙΤΑ+ΛΕΓΗΤΩ
ΜΑΘΗΤΗ+ΙΔΕ
ΗΜΗΡΟΥ+ΔΕ
ΛΙΕΚΑΙΗΜΕΣΤΗΣ
ΗΜΕΡΑΣ+ΕΛΜΕΣΤ
ΑΥΤΗΝ+ΟΙΛΑΦΗ
ΤΗΣΕΚΕΙΝΟΣΕΙΣ
ΤΑΙΔΙΑ+ΜΕΤΑ
ΤΑΥΤΑ+ΙΔΩΣΟ
ΙΣΤΙΠΑΝΤΑΙΣ
ΤΕΛΕΣΤΑΙΠΕΡΙ
ΑΥΤΟΥ+ΚΑΙΝΑΣ
ΤΗΝΚΕΦΑΛΗΝ
ΠΑΡΙΔΩΚΕΝ
ΤΟΠΛΑ+ΟΙΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΟΥ+ΙΝΑ
ΜΗΜΠΩΗΕ

ΟΥΧΡΕΙΑΝΕΧΕΙ
ΙΝΑΤΙΣΣΕΕΡΩΤΑ
ΕΙΣΤΡΩΝΤΩ+ΠΙΣΤΕΥ
ΟΡΤΗΝ+ΟΤΙΑΠΟΟΥ
ΕΞΗΛΘΕΣ+ΑΠΕΚΡΕ
ΜΑΥΤΟΙΣ+ΟΙΣ+ΑΡ
ΤΗΠΙΣΤΕΥΕΤΕΙ
ΔΟΥΕΡΧΕΤΑΙΝΑ
ΚΑΙΝΟΥΝΕΛΗΛΥΣ
ΤΗΑΚΟΡΗΠΙΣΤΕΙ
ΕΙΣΟΤΙΣΤΕΡΕΙΣ
ΔΙΑΚΑΤΕΡΗΜΟ
ΝΟΝΑΦΗΤΕΣ+Κ
ΟΥΚΕΒΛΗΜΟΝΟΣ
ΟΤΙΟΠΠΙΡΜΕΤΕΛΕΥ
ΕΣΤΗ+ΤΑΥΤΑΔΙΑ
ΗΙΣΑΥΜΗΝ+ΙΝΑ
ΕΝΕΚΛΟΕΙΣΤΗΝΗ
ΕΧΗΤΕ+ΕΝΤΩΚΕ
ΝΩ+ΟΛΙΨΙΝΕΧΕ
ΤΕ+ΑΛΛΑ+ΑΡΣΕΙΤΕ
ΕΓΩΝΕΝΙΚΗΚΑΙ
ΚΟΣΜΟΝ+ΤΑΥΤΑ
ΛΑΛΗΘΕΝΟΙΣ+ΚΑΙΕ
ΠΙΣΤΕΥΟΥΣ+ΟΦΘΑ
ΜΟΥΣΑΥΤΟΥΕΙΣΤ
ΟΥΝΟΝΙΚΑΙΕΙΠΗΝ+
ΠΕΣΕΛΗΛΥΣΤΗΝ
ΜΕΡΑ+ΑΡΧΑΙΩΝ
ΤΟΥΝΥΝ+ΙΝΑΙΟΥ
ΟΥΣΟΥΑΔ+ΖΑΙΣΕ+
ΚΑΤΩΣΕΔΩΚΑΚΑΙ
ΤΩΕΖΟΥΣΙΑΝΗΑ
ΣΗΣΣΑΡΚΟΣ+ΙΝΑΠΙ
ΘΕΑΥΤΟΚΑΥΤΩ
ΑΥΤΟΙΣΑΥΤΟΙΣ
ΙΝΑΑΥΤΟΙΣ+ΑΥ
ΤΗΔΕΕΣΤΙΝΗΑΥ

ὅσα ἐγένετο	ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις	καὶ ἐν τοῖς ἱεροῦ
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις	καὶ ἐν τοῖς ἱεροῦ
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις	καὶ ἐν τοῖς ἱεροῦ
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις	καὶ ἐν τοῖς ἱεροῦ

ἐστὶν ἡ ἐκκλησία	ἡ ἐκκλησία
ἡ ἐκκλησία	ἡ ἐκκλησία
ἡ ἐκκλησία	ἡ ἐκκλησία
ἡ ἐκκλησία	ἡ ἐκκλησία

Супрасльская рукопись XI в. и Остромирово Евангелие XI в.

МѢСАЧѢ МАРТАВѢ ДЕНЬ . МЖУЕНИКѢСТАДРОВЛЕНСКІА .
ВТОВРѢМАЧѢСАРѢСТВОКАВЪШОУМАЗН
МНІАНОУ . ПРНДЕПРѢМѢНЬНИКЪВЪАС
КАПНІАДАМѢСТО . ННЪВОИВОДАИМЕ
НЕМЪАГРНПА . НПОИДЕНАВЪСТОУЪИЖ
ЖСТРАНЖПРНВЕСТИКРЪСТОИНАЪИЖРЪ
ТИИМЪВЕЛАБОГОМЪ . БЛАЖЕНЪИИЖЕ
ВАСНАНСКЪБѢАЩЕВЪТЕМНИЧН . ПАА

	СКОИИБѢСЛОВО НСЛОВОБѢОТЪ БА . НБЪБѢ СЛОВО ^С ѢБѢ НСКОИНОУ	ЖИВОТЪБѢСБѢТЪ УЛОВѢКОМЪ ^С НБѢ ТЪБЪТЪМѢСБЪТИ ТЪСА . НТЪМАНО НЕОБАТЪ ^С БЪИСТЪ
--	---	---

Греческое Евангелие X в. и славянское
Остромирово Евангелие XI в.

ΠΩ ΤΑΙΣ ΨΙΝΕΞ
ΤΕ ΑΛΛΑ ΑΡΤΕΤΕ
ΕΓΩΝΕΝΙΚΗΚΑΤ
ΚΟΣΜΟΝ ΤΑΥΤΑ
ΕΛΛΗΘΕΝΟΣ ΚΑΙ
ΠΙΡΕΤΟΥΣ ΟΦΘΑ
ΜΟΥΣ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ
ΟΥΝΟΝ ΚΑΙ ΕΠΗ
ΠΕΡΕΛΛΑΥΤΕΡΗ
ΜΕΡΑ ΔΕ ΖΑΕΤΟΥΣ
ΤΟΥΝ ΙΝΑ ΚΑΙ
ΟΥΣ ΟΥΔΟ ΖΑΣΗ

ЖИВОТЪ БЪСЪ БЪТЪ
УЛОВЪ КОМЪТЪ НСЪ БЪ
ТЪ БЪТЪ МЪСЪ БЪТЪ
ТЪСА НТЪ МАНГО
НОКАТЪ БЪ БЪСТЪ
УАВЪКЪ ПОСЪЛАНЪ
ОТЪ БА Н ПАНМОУ
НОАНЪ БЪТЪ ПРНД
БЪСЪ БЪДЪТЪ ЕЛЪ
СТЕО ДА ОЪ БЪДЪТЕ

Глаголица и кириллица

А	азъ	[а]	†	1
Б	боукы	[б]	Ш	2
В	вѣдѣ	[в]	У	3
Г	глаголи	[г]	Ъ	4
Д	добро	[д]	Ѧ	5
Е	кестъ	[е]	Э, Э	6
Ж	живѣте	[ж']	Ѧ	7
З, З	зѣло	[д'з']	Ѧ	8
З	земла	[з]	Ѧ	9
И	иже	[и]	Ѧ	10
І	ижен	[и]	Ѧ, Ѧ	20
-	(гервь)	[г']	Ѧ	30
К	како	[к]	Ѧ	40
Л	людик	[л]	Ѧ	50
М	мыслите	[м]	Ѧ	60
Н	нашь	[н]	Ѧ	70
О	онъ	[о]	Ѧ	80
П	покои	[п]	Ѧ	90
Р	рьци	[р]	Ѧ	100
С	слово	[с]	Ѧ	200
Т	твърдо	[т]	Ѧ	300
У	оукъ	[у]	Ѧ	400

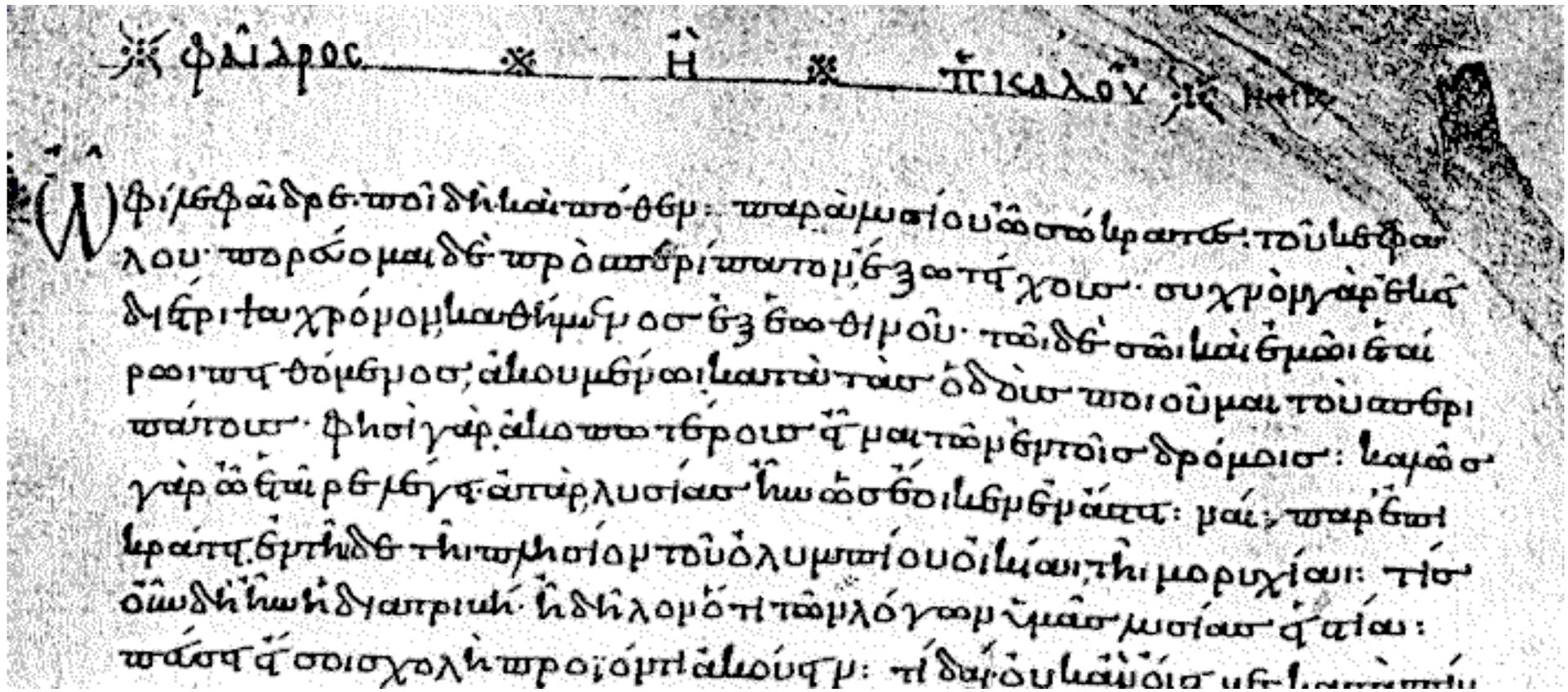
Ф	фрътъ	[ф]	Ф	500
Х	хѣръ	[х]	Ѧ	600
Ц	отъ	[о]	Ѧ	700
Ч	ци	[ц']	Ѧ	900
Ш	чрьвь	[ч']	Ѧ	
Щ	ша	[ш']	Ш	
Ъ	шта	[ш'т']	Щ	800
Ѧ	керь	[ъ]	Ѧ, Ѧ	
Ѧ, Ѧ	керы	[ы]	Ѧ, Ѧ	
Ѧ	керь	[ь]	Ѧ, Ѧ	
Ѧ	гать	[æ]	Ѧ	
Ю	-	[’у],[jу]	Ѧ	
	-	[’а],[jа]	-	
	-	[’е],[jе]	-	
Ѧ	(юсъ малын)	[ѣ]	Ѧ	
Ѧ	-	[’ѣ],[jѣ]	Ѧ	
Ѧ	(юсъ большни)	[ѡ]	Ѧ	
Ѧ	-	[’ѡ],[jѡ]	Ѧ	
Ѧ	кци	[кц]	-	
Ѧ	пси	[пс]	-	
Ѧ	ѡнта	[т],[ф] (?)	Ѧ	
У	ѡжица	[и], [в]	Ѧ	

Буквенное сочетание ъѠ

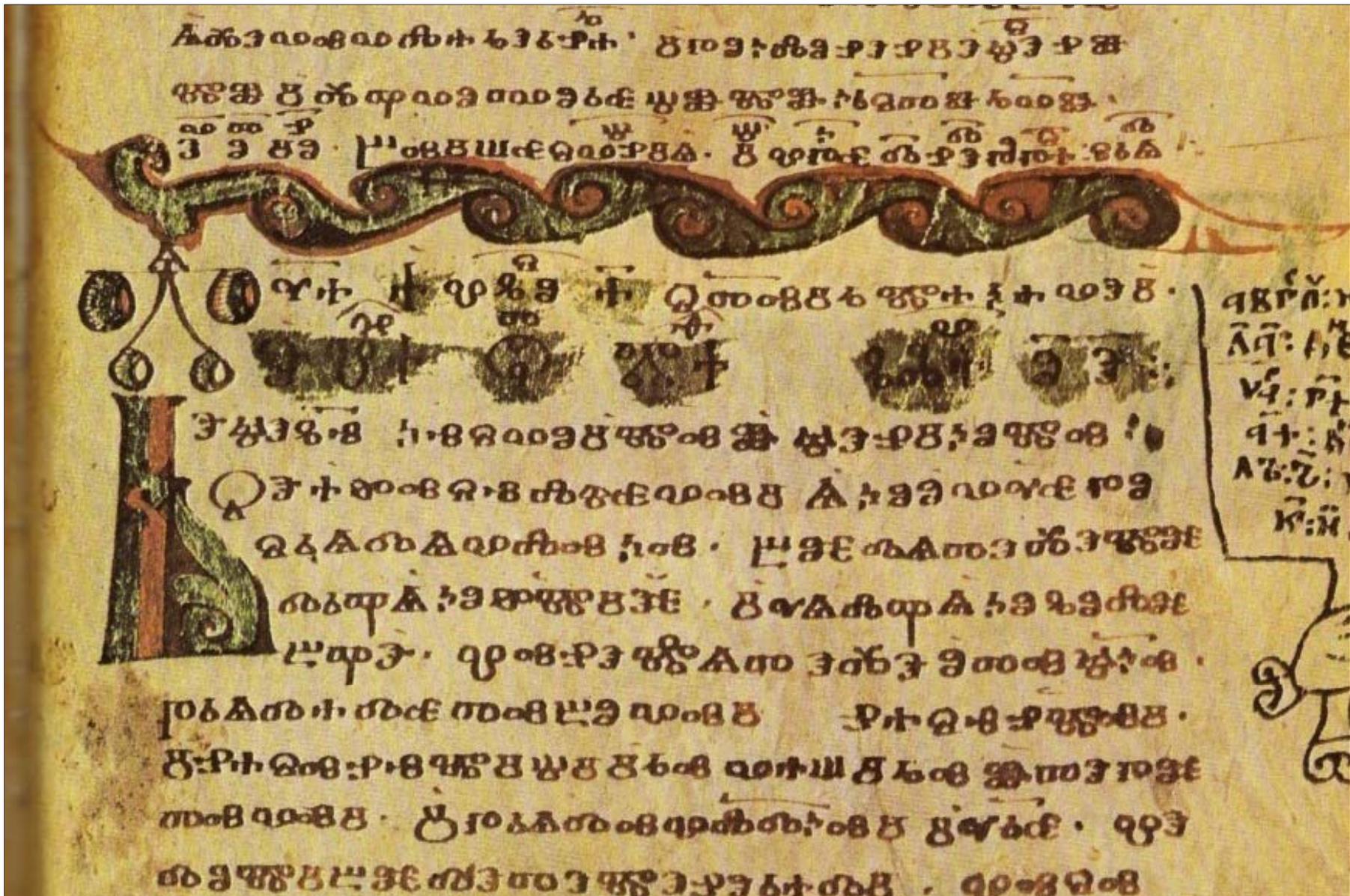
ѠѠ

(Ѡс – исочсѣ)

Греческое минускульное письмо IX в.

Глаголическое Ассеманиево Евангелие XI в.

Греческий минускул

ϕ

θ

λ

γ

ϊ

τ

ο

Глаголица

Ф

Ѳ

Д

Г

И

Т

О

ФРЬТЪ

ѲИТА

ДОБРО

ГЛАГОЛИ

ИЖЕН

ТВРЬДО

ОНЪ

Звук [о]

онъ

отъ

Звук [и]

ижен

иже

ижица

оукъ [у]

состоит из двух частей, как греч. оу

Древнееврейское письмо
(самаритянская разно-
видность)

he

koph

tsade

šin

yod

Глаголица

ѐСТЪ

КАКО

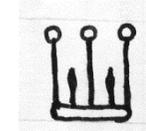
ЦИ

ША

ГЕРВЬ

Буквы, взятые из КОПТСКОГО ПИСЬМА

Иероглифический знак

Демотический знак

Коптская буква

(džandža)

(šai)

Глаголическая буква

(живѣте)

(чрьвь)

† азъ (крест)

∩ вѣдѣ (перевернутая буква Ѡ «ДОБРО»)

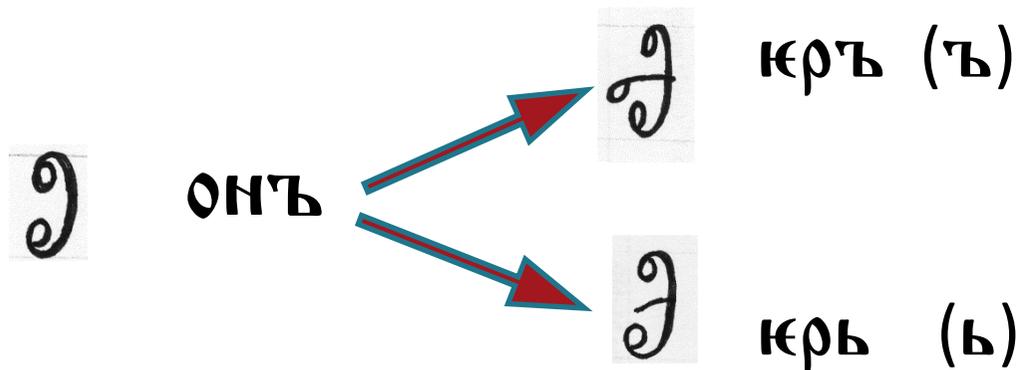
⊖ отъ (обращенные друг к другу ѡ «ОНЪ»)

⌘ юсъ малъи ѡ + значок для носового призвука ꙗ)

⌘ юсъ больши (ѡ) + значок для носового призвука ꙗ)

†ꙗмꙗѡѡ (АНГЕЛЪ)

Позднее: ꙗ - юсъ малъи; ⌘ - юс малый йотир.)

Παλιμπσεст

(греч. παλίμψηστος – от πάλιν
«опять» и ψάω «скоблю»)

Боянский палимпсест

Искрежеша зъбы свои и ищѣ
мѣтѣ. рѣхъ оучениковъ твоихъ.
А иже мѣтѣ и мѣвъ хогоща. о
иже о вѣщанъ мѣла. о роде не вѣрцѣ
до колѣбѣ жива мнѣ. до колѣ въ тво
паа. прѣмѣ сѣтѣ еи къ мнѣ. и прѣ
мѣшаша ео къ мнѣ оу. и видѣ въ
ахъ. а не вѣрцѣ и. и лѣдъ лѣзе
мнѣ мѣтѣтѣ. и въ прѣо и нѣ о
ча ео. къ колѣбѣ сѣтѣ. о мѣлѣ же
сѣ въ мѣ оу. о мѣрѣ азъ о троу
мѣ. и мѣтѣ гаши въ отъ мѣ въ оу
мѣ оу сѣтѣ. мѣлѣ оу мѣ оу жѣши
по мѣ мѣ мѣ. мѣ оу вѣ въ оу
мѣ жѣ рѣ ео оу. аще мѣ оу жѣши
рѣ оу тѣ. въ сѣ въ мѣ оу жѣши
мѣ оу мѣ оу. и а не въ зѣ мѣ въ оу
тѣ оу троу мѣ. и сѣ въ мѣ оу жѣ
ше. въ троу мѣ. по мѣ оу мѣ оу
мѣ въ рѣ сѣтѣ вѣ оу. въ нѣ въ жѣ еи
ѣ кѣ рѣ ищѣтѣ мѣ оу а зѣ прѣ
тѣ нѣ оу мѣ оу нѣ оу мѣ оу гѣ лѣ мѣ оу.

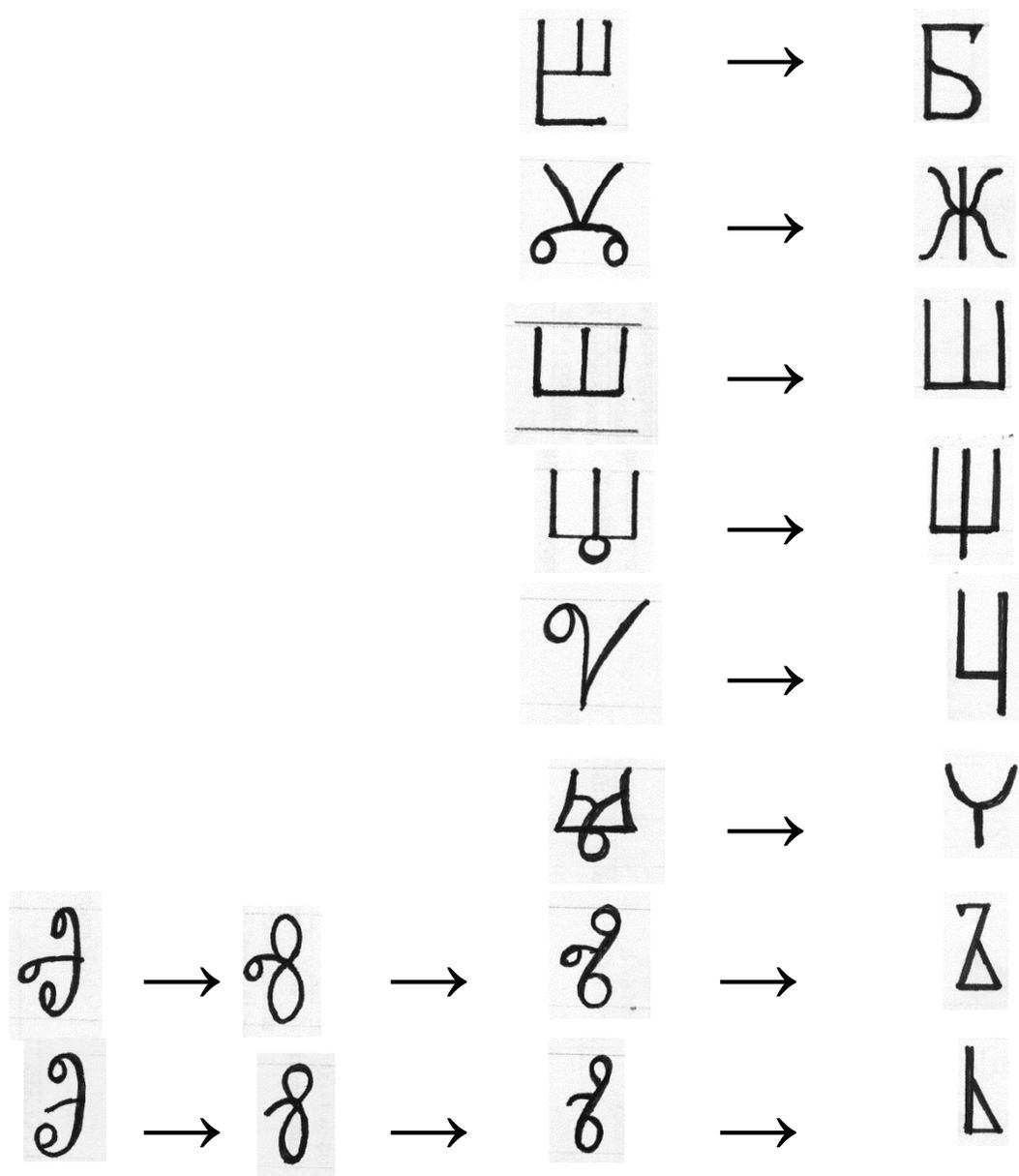
ИСКРЕЖЕША ЗЕМЬ СВОЮ И ИЩЕ
МЪЕШЕ. РЪХЪ ОУЧЕ НИКОРАУТ ВОИМЪ.
А И ЖЕМАТЪ ИИ СМЪ ВЪЗМОГОША. О
РАЖЕ ОУВЪША ИИ МЪ ГЛА. О РАДЕНЕ ВЪ РАУИ
ДО КОЛЪ БЪЖЕ ВЪ ИИ. ДО КОЛЪ ВЪ ИТО
ПАА. ПРАДЕНЕ СЪТЪ ИИ СЪ ИИ ИИ ИИ

Византийский унциал и кириллическая азбука

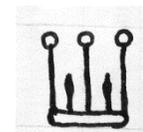
А	Α	азъ	[а]	1
—	Б	боукы	[б]	—
В	Β	вѣдѣ	[в]	2
Г	Γ	глаголи	[г]	3
Д	Δ	добро	[д]	4
Е	Ε	кестъ	[е]	5
—	Ж	живѣте	[ж']	—
—	Ζ, Ζ'	сѣло	[д'з']	6
З	Ζ	земла	[з]	7
Н	Η	ижен	[и]	8
И	Ι	иже	[и]	10
К	Κ	како	[к]	20
Л	Λ	людик	[л]	30
М	Μ	мыслите	[м]	40
Н	Ν	нашь	[н]	50
О	Ο	онъ	[о]	70
П	Π	покои	[п]	80
Р	Ρ	рьци	[р]	100
С	Σ	слово	[с]	200
Т	Τ	твърдо	[т]	300
Оу	ΟΥ	оукъ	[у]	(400)

Ф	Φ	фрътъ	[ф]	500
Х	Χ	хѣръ	[х]	600
Ω	Ω	отъ	[о]	800
—	Ц	ци	[ц']	(900)
—	Ч	чръвь	[ч']	90
—	Ш	ша	[ш']	—
—	Щ	шта	[ш'т']	—
—	Ъ	кръ	[ъ]	—
—	Ы	кры	[ы]	—
—	Ь	кръ	[ь]	—
—	Ѣ	гать	[æ]	—
—	Ю	—	[ʹу],[jу]	—
—	Ѧ	—	[ʹа],[jа]	—
—	Ѣ	—	[ʹе],[jе]	—
—	Ѧ	(юсъ малыи)	[ɛ]	900
—	Ѧ	—	[ʹɛ],[jɛ]	—
—	Ѧ	(юсъ большии)	[ɔ]	—
—	Ѧ	—	[ʹɔ],[jɔ]	—
Ψ	Ψ	кси	[кс]	60
Ψ	Ψ	пси	[пс]	700
Ϡ	Ϡ	Ѡнта	[т],[ф] (?)	9
У	Υ	҃жица	[и], [в]	400

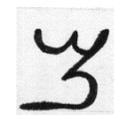
Глаголические буквы → кириллические буквы

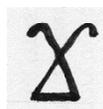
Египетский иероглиф

Демотический знак

Коптская буква

Глаголическая буква

Кириллическая буква

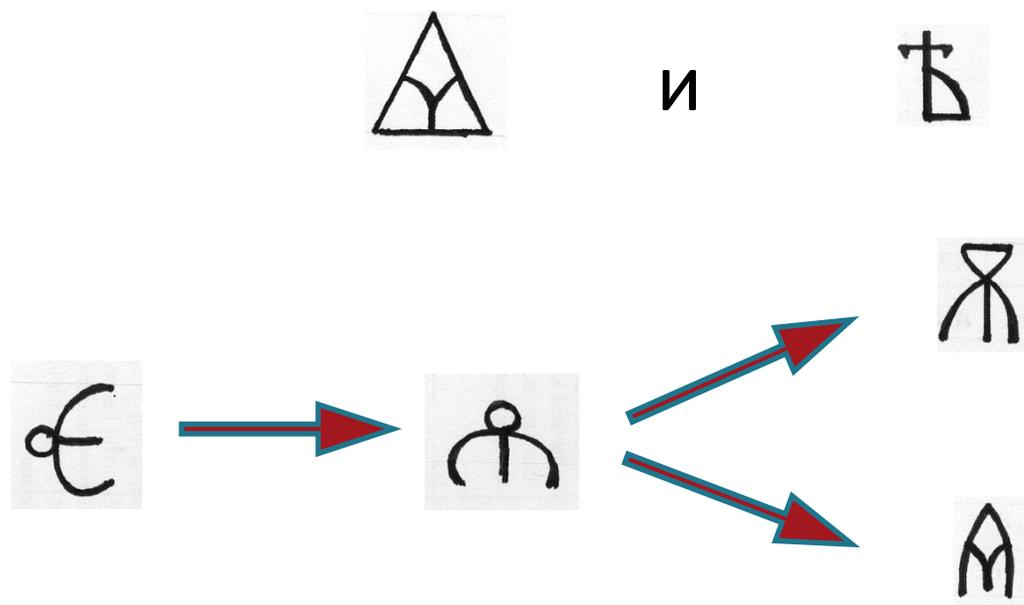

Современная русская буква

Ж

Ч

Глаголические буквы → кириллические буквы?

Остромирово Евангелие 1056–1057 гг.

